

K uplatňování jednotného a družného úsilí

„Prodiskutovat otázku, vyslovit a vyslechnout různé názory, poznat názory většiny organizovaných marxistů, uplatnit tento názor při usnášení kdekoliv, svědomitě provádět toto usnesení, to se všude na světě, mezi všemi rozumnými lidmi nazývá jednotou.“

(V. I. Lenin, Spisy sv. 19, Praha, 1957, str. 518)

Základní dokumenty pro výchovu a výcvik vojsk zvýrazňují požadavek a výchozí podmínku plnění úkolů bojové a politické přípravy, nutnost prohlubování jednotného a družného úsilí velitelů, politických orgánů a stranických, mládežnických i odborových organizací.

Jednotné a družné úsilí vyplývá z jednoty zájmů velitele, z politických orgánů a stranické organizace z hlediska plnění dané vojenskopolitické linie. Tedy pojem jednotného a družného úsilí chápeme jako metodu — proces vzájemné družné spolupráce při plnění jednotné vojenské politiky strany a státu.

Rozvoj vojenství klade v socialistické armádě stále větší požadavky na řídicí činnost strany, na každého jejího člena podle zařazení a funkční odpovědnosti. Půjde tedy o to, aby velitelé, politické orgány a stranické organizace cílevědomou každodenní činností usilovali o uplatňování a prohlubování vedoucí úlohy strany, aby základní výchozí stránku jejich společného postupu bylo nezbytné poznání, že strana je politickým, ideologickým, poznávacím a řídicím centrem společnosti a tedy i armády.

Roste odpovědnost všech velitelů, politických pracovníků a komunistů v tom, aby byly důsledně uváděny do života úkoly a politické linie strany, aby se zvýšila polní příprava vojsk, došlo k upevnění bojové a mobilizační pohotovosti, prohloubení morálně politického stavu a kázně. Všechny tyto stránky musí důsledně vycházet z třídně politických a internacionálních hledisek.

Jde o to, aby přes jednotné úsilí velitelů, politických orgánů a všech komunistů byla na všech stupních velení důsledně prosazována vojenská politika strany:

— přesná konkretizace politické linie strany v podmínkách jednotlivých stupňů velení;

— náročná ideově politická a vojenskoodborná příprava diferencovaně členěná, podle funkčního zařazení jednotlivých příslušníků armády;

Z tohoto hlediska chápeme jednotné úsilí jako nutný, zcela samozřejmý a bezprostřední vztah, jako proces jednoty zájmů, který vyplývá z účasti na tvorbě úkolů, při jejich důsledném plnění v souladu s linií strany.

V tomto smyslu se jednotné, družné úsilí realizuje jako praktický návykový proces, který má své základy v mírovém životě vojsk, v době přípravy jednotlivců, jednotek, útvarů a svazků pro boj. V. I. Lenin vymezuje pojem jednoty jako „jednotu, shodu, totožnost, rovnost působení protikladů, kdy jednotka je podmíněná, dočasná, přechodová, relativní. Boj vzájemně se vylučujících protikladů je absolutní, jako je absolutní vývoj, pohyb.“ (Viz V. I. Lenin — Filosofické sešity, Rudé právo — ÚV KSČ, 1953, str. 320).

Definování jednoty ukazuje složitost tohoto pojmu. Jednotné úsilí můžeme v armádě chápat jako složitý objektivní proces, který v sobě zahrnuje sociální, ekonomické a výchovné stránky. Přitom nemůžeme ztotožnit pojem jednoty s pojmem jednotného úsilí. Můžeme však dojít k poznání, že proces jednotného úsilí v podmínkách naší socialistické armády je obsahově značně složitý a samotný jeho vývoj je podmíněn mnoha činiteli. Nám jde spíše o to ukázat praktickou stránku jednoty z hlediska jejího utváření v životě armády.

Pro pochopení jednotného a družného úsilí vycházíme z toho, že velitelství mostřelecké divize tvoří velitel, jeho zástupci, politický orgán (politické oddělení), štáb, jednotlivá oddělení druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb. Veškerou bojovou činnost vojsk podřízených útvarů, včetně jejich velitelství řídí a ovlivňuje velitel divize. Velí jednak osobně, prostřednictvím svých zástupců a štábu. Hlavním orgánem velení je tedy velitel a štáb divize. Příslušní funkcionáři, štáb divize a náčelníci oddělení druhů vojsk odpovídají za včasnou organizaci bojové činnosti v podřízených útvezech a za zabezpečení komplexní činnosti, zejména za pevné a nepřetržité velení vojskům v jednotlivých druzích bojové situace a činnosti. Štáb organizuje a vykonává svou práci na základě rozhodnutí a pokynů velitele a na základě nařízení funkcionářů nadřízeného štábu. Ve svém politickém a odborném vlivu pak řídí, usměrňuje, kontroluje a hodnotí činnost podřízených útvarů. Štáb divize uplatňuje svůj vliv na podřízené útvary v úzkém styku s politickým oddělením.

Oba orgány, štáb divize a politické oddělení ve své práci vycházejí z politických úkolů stanovených vyššími stranickými orgány, velitelem a náčelníkem politického oddělení divize a plně je respektují a zabezpečují. Příslušníci štábu divize, pracovníci jednotlivých oddělení, uplatňují svůj bezprostřední politický vliv na podřízené útvary a štáby souběžně

s odborným zabezpečováním bojové činnosti.

Správné uplatňování političnosti v práci příslušníků štábu divize závisí v prvé řadě na vnitřním pocitu nutnosti politicky se angažovat, na docenění významu, smyslu a cíle politické práce v souladu s vojenskoodbornou, bojovou činností. Závisí také na schopnostech, zkušenostech, politickém rozhledu, znalostech dané politické linie a její realizaci v konkrétní politické a vojenskoodborné podobě směrem k útvarům a jednotkám v přímém podřízení. Vždy půjde o to, aby pracovník na velení divize — štábu, ve svém politickém a odborném poslání si byl vědom nutnosti splnění daného úkolu podle rozhodnutí velitele. Jako důležitý požadavek pro jednotný postup vystupuje do popředí potřeba vysoké stranické odpovědnosti a realizační schopnosti u řídicího funkcionáře. Z hlediska družného úsilí jde především o soustředění pozornosti na tato opatření:

- společné přijetí politických a odborných opatření k dosažení stále bojové pohotovosti vojsk a účinné zabezpečení, dosažení a zvyšování morálně politického stavu a kázně;

- neustálé shromažďování, studium, ověřování a vyhodnocování údajů o politické a bojové situaci, příprava opatření, propočty a návrhy nezbytných pro rozhodnutí a nařízení velitele;

- soustředování všestranného aktuálního podkladového materiálu politického a vojenskoodborného charakteru s důrazem na bojovou činnost nepřítelů jak z hlediska taktickoorganizačního, tak i z hlediska činnosti a záměrů ideologické diverze;

- vzájemné studium, analýzu, vyhodnocování a předávání politických a bojových poznatků, zpráv a úkolů vojskům.

To vše přispívá k jednotnému postupu, prohloubení družného úsilí a posiluje metody a formy velení.

Činnost štábu divize, jednotlivých oddělení a politického oddělení nemůžeme v žádném případě chápat jenom jako administrativní činnost nad mapami, plány, informacemi a hlášení. Má-li být vliv velitelství divize v řízení co nejúčinnější, musí být jeho styk s útvary — jednotkami co nejúžší. Jednotliví pracovníci velitelství divize se musí svou osobní účastí v útvarech, často až do praporů v to, spolupodílet na seznamování podřízených s bojovým úkolem, pomáhat podřízeným při správném pochopení úkolů, při rozpracování úkolu a při tvorbě rozhodnutí.

Vliv a význam družného úsilí se nejúčinněji projeví v konkrétní práci a styku

s podřízenými. Společné řešení úkolů dá reálné záruky pro úspěšný výsledek a posílí ve vědomí podřízených velitelů, štábů a politických pracovníků autoritu v nadřízené orgány.

Může vzniknout pochopitelně domněnka, že praktická účast jednotlivých pracovníků velitelství divize v dané jednotce oslabí činnost velitele a naruší chod jeho běžné operativní práce. Proto je nutné pečlivě zvážit, co je neúčelnější z hlediska dosažení daného bojového cíle, zda práce ve štábu, nebo bezprostřední vliv na konkrétní činnost a pomoc u vojsk. Potřebné je obojí. Z hlediska posílení jednoty a upevnění pracovních vztahů ve štábu samotném a ve styku pracovníků velitelství divize s útvary záleží kromě jiného na samotném veliteli divize, náčelníkovi politického oddělení, zástupci velitele a náčelníkovi štábu, jak dbají a jakou péči projeví, aby všechny složky velitelství divize měly u podřízených útvarů a součastí potřebnou váhu a autoritu.

Bojový předpis Oper 2-1/71, hlava 2, v požadavcích kladených na štáby uvádí: „každý štáb musí být stmeleným kolektivem, schopným zabezpečit nepřetržitě velení za jakékoliv situace.“ Toho můžeme dosáhnout jen otevřeným, neformálním, opravdovým, cílevědomým vytvořením soudružských vztahů v procesu pracovní činnosti. Utváření soudružských vztahů chápeme jako cílevědomý, záměrný a uvědomělý návykový proces.

Jakékoliv opomíjení těchto zásad, či sebemenší slevování z náročnosti nemá ve vztazích, v procesu tvorby družného úsilí žádné opodstatnění.

Z některých dosavadních teoretických poznatků i praktických zkušeností od dvou motostřeleckých svazků můžeme vyvodit důležitý závěr, že stmelení štábu v pevný sourodý kolektiv a jeho akceschopnost velet vojskům za každé situace vyžaduje:

- důsledný kádrový výběr pracovníků velitelství divize podle třídní morálních a politických a odborných kvalit a hlubokého internacionálního citu;

- neustálou důkladnou a všestrannou politickou a odbornou přípravu všech příslušníků velitelství divize v otázkách vedení soudobého boje, s důrazem na praktickou činnost ve vojscích z hlediska organizace a vedení boje;

- aktivní ideově politickou práci mezi všemi pracovníky velitelství divize;

- přesné vymezení funkčních povinností každému jednotlivému pracovníku velení divize, včetně zastupitelnosti a důkladné sladění práce mezi jednotlivými

odděleními, součinnost v rámci oddělení i vně zabezpečit personálně a organizačně;

- uplatňovat v činnosti pracovníků velitelství divize vysokou organizovanost, operativnost, cílevědomost;

- neustále prohlubovat a rozvíjet mezi odděleními druhů vojsk, speciálních vojsk, služeb, politickým orgánem, stranickými a mládežnickými organizacemi vzájemné pevné soudružské vztahy.

Důstojníci velitelství divize přicházející do styku s velkým množstvím faktických údajů, které jsou nutným podkladem pro rozhodovací proces a základním předpokladem řízení vojsk.

Získané poznatky musí analyzovat s tvořivou dedukcí a co nejrychleji dospět k nejlogičtějšímu možnému řešení. Platí to v první řadě o vedoucích funkcionářích divize. Ti musí nejen dokonale poznat vojenskou problematiku, ale především musí znát perspektivu v jednotlivých fázích bojové činnosti. Velmi důležitá je schopnost dokázat se orientovat ve složité spleti politické, vojenské, ekonomické a technické problematiky, dokázat ji správně pochopit a sladit, umět předvídat, jak účinně ovlivnit vojenskou teorii a praxi, konkrétní bojovou činnost jako takovou v souladu s úkolem divize a armády.

Velitel sám pak musí mít jednu nezbytnou vlastnost — dostatek bojové odvahy a zejména takticko-operační rozhled. Nic tak neoslabuje bojeschopnost jednotek, jako nerozhodnost velitele, váhavost a pasivita těch, kteří nejčastěji inspirují jeho bojové myšlení, tj. především náčelníka politického oddělení, náčelníka štábu, náčelníka operačního oddělení, zpravodajského náčelníka a náčelníka dělostřelectva.

Každý vedoucí funkcionář musí současně chápat i neméně podstatnou stránku věci, že družné úsilí není jen jednotlivá snaha k zabezpečení a splnění vydaného rozkazu či nařízení. Je to především spoluúčast při tvorbě rozhodnutí a spoluodpovědnost za výsledek boje. Nechtějí-li velitel divize jakkoli talentovaný, není „sám voják v poli“. Musí se umět opírat o kádrově vybraný, připravený a organizovaný kolektiv. Náročné bojové úkoly kladou na činnost příslušníků armády vysoké nároky. Uspěje jen ten vedoucí funkcionář, který dovede vytvářet potřebný prostor i čas pro činnost podřízených.

Z bojových dokumentů a praktické činnosti vyplývá, že operativnost a účinnost pracovníků velitelství divize je podmíněná především:

- neustálým prohlubováním a zvyšováním ideově politických, teoretických vo-

enských i praktických odborných znalostí;

— pohotovým, stručným a srozumitelným, obsahově jasným ukládáním konkrétních politických a odborných úkolů podřízeným, kontrolou a pomocí při jejich plnění, hodnocením, jak byly uložené úkoly splněny, včetně ocenění práce jednotlivců;

— zpracováním veškerých informací a bojových dokumentů obsahově stručných a srozumitelných — přehledných, s vysokou štabní kulturou, přesnými údaji a propočty;

— volbou co nejefektivnějších způsobů stranickopolitické a velitelsko-štabní práce, která zabezpečuje vysokou organizovanost bojové činnosti v dané konkrétní situaci;

— zavedením a zvládnutím veškeré dostupné mechanizace a automatizace ve štábech, jako důležitého prostředku velení na stupni divize a výše;

— neustálým vylepšováním metod a forem práce na velitelství divize, hledáním a praktickým ověřováním dokonalejších způsobů metodik.

Podřízené útvary a jednotky, jejich štáby musí cítit ve své činnosti, že velitelství divize je v politické a odborné práci příkladem náročnosti, přesnosti, důslednosti a včasnosti plnění bojových úkolů. Přístup pracovníků nadřízeného velitelství se má vyznačovat důvěrou v ně, hlubokou úctou k lidem, citlivým a taktickým přístupem k podřízeným. Tyto nutné vztahové znaky, které posilují a prohlubují různé úsilí v systému práce štábu, by měly být středem pozornosti především pracovníků politického orgánu. Kdo jiný, než političtí pracovníci musí správně chápat a citlivě reagovat, aby se tyto lidské vlastnosti uplatnily v činnosti důstojníků a vojáků v době, kdy je situace krajně napjatá.

Neméně nutným požadavkem je udržení organizovanosti a přesnosti plnění úkolů v kritických situacích. Ne vždy se bude bojová situace pro nás vyvíjet příznivě. Pak bude nutné veškeré úsilí zaměřit ke stmelení kolektivů na všech stupních velení a vytvořit takové pracovní prostředí, ve kterém by nebylo cítit tlak velitele, ale aby podřízený velitelé a štáby pocítovali pevnou oporu zkušenějších soudruhů, u nichž vždy najdou v kritickém čase plné pochopení a porozumění. Takový postup je přímým a praktickým výrazem jednotného a družného úsilí. Je zřejmé, že tyto znaky musí vycházet již z mírového výcviku. Ve skutečné bojové činnosti — ve válce pak půjde o jejich zvýraznění a

praktické opodstatnění. Průvodním jevem vysoké náročnosti by se měl rovněž stát velitelský takt, vřlost, srdečnost a upřímnost. To není v rozporu s vysokou náročností velitele. Tyto vlastnosti podřízení na všech stupních u nadřízeného vždy vycítí z jeho jednání a dovedou je stejně splácet. Ten velitel a politický pracovník, který ve svém jednání tyto vlastnosti uplatňuje, má u podřízených v okruhu své působnosti nejen vysokou autoritu, ale požívá všeobecnou úctu a oblibu. Svým jednáním vytváří ovzduší důvěry, které je z hlediska družného úsilí nezbytné. Náročný velitel nesmí strpět neurčitá hlášení a dohady, které nemají reálný, opodstatněný podklad. Velitelská a politická hlášení a informace musí být vyčerpávající a obsahově stručná a jasná. Vystane-li nutnost hlubší bojové analýzy u toho kterého útvaru či jednotky, které plní svěřený úkol, na jehož splnění závisí úspěch divize, bude velitel divize, náčelník politického oddělení vysílat zpravidla přímo na místo bojové činnosti toho pracovníka, u kterého je předpoklad analyzátní schopnosti a postupu i záruka nej správnějšího řešení, a který zároveň dokáže předložit hlášení, nebo návrh pro nařízení s využitím přehledu o daném stavu na základě ucelené analýzy.

Vytvářet potřebný prostor pro družné úsilí, to vyžaduje mnohdy od vedoucích funkcionářů kromě jiného, aby okruh jejich nejbližších spolupracovníků a podřízených vycítili, že nesou za své rozhodnutí plnou odpovědnost a že při dosažených úspěších zachovávají nejvyšší projev skromosti.

Velmi důležité pro koordinační činnost jednotlivých pracovišť (oddělení) divize je stanovení přijatelného, ale potřebného pracovního režimu — řádu, který musí u všech pracovníků na jednotlivých stupních zakotvit pevné a neměnné návyky. Tato zásada má z hlediska jednotného úsilí nesmírný význam v tom, že lidé si zvyknou na určitý systém a jejich vztahy se tím nenaruší, ale naopak zpevní. Vzájemně svůj pracovní řád respektují a vytvářejí si tím i ovzduší důvěry, vzájemné úcty, pochopení a ovzduší spolupráce a pomoci.

Štáb divize je současně povinen dát podřízeným útvarům, součástí a jednotkám co největší čas na jejich vlastní přípravu pro plnění úkolů. V tomto směru je potřebné zabezpečovat včasné informování velitelů a štábů podřízených útvarů a jednotek o situaci.

Soudobý rozvoj vojenství, z hlediska taktiky a operačního umění, klade na velitelsko-štabní a politické orgány v jejich

činnosti nezbytné požadavky, ke kterým patří především:

— odpovídající teoretická příprava: ideově politická, výchovná a vojenskoodborná,

— potřebné organizační a řídicí schopnosti,

— jasný úsudek,

— velká vytrvalost a současně potřebný talent,

— neúnavnost, houževnatost a pracovitost,

— sebeovládání a přesnost plnění úkolů,

— nutná tvrdost (náročnost) k sobě a podřízeným i patřičná strohost, ale zachování potřebného taktu,

— z hlediska vojenské činnosti nutná třídně politická principiálnost a zásadovost,

— nezbytný internacionální přístup k využívání a předávání bojových zkušeností,

— neustálá vysoká aktivita a iniciativita a potřebná samostatnost,

— psychická a fyzická odolnost a připravenost.

Práce politického oddělení musí pomáhat rozvíjet a prohlubovat úroveň vzájemných soudružských vztahů ve smyslu shora uvedených zásad a jednoznačně posilovat nedílnou velitelskou pravomoc. Musí současně pomáhat velitelům věcnými, konkrétními rozbory morálně politického stavu na příkladech ukazovat a popularizovat

vat klady a současně ukazovat projevy povrchnosti, unáhlenosti, polovičatosti, formální přístup k plnění úkolů se všemi důsledky, které z lidských nedostatků plynou a odrážejí se v pracovní činnosti jednotlivců a kolektivů a v dosažených výsledcích.

Zásadou však zůstává, aby při nesmílivé adresné kritice byl vždy zachován takt, aby nedocházelo ke snižování lidské důstojnosti, aby kritika nebo výtky z úst velitelských či politických orgánů byla povzbuzením i poučením. Lidé se dopouštějí chyb a omylů i při nejlepší snaze. Toho si musí být vedoucí pracovníci vždy vědomi. Vedoucí funkcionář by měl kromě jiného umět v pravý okamžik zarazit a napravit člověka a postupovat přitom měkkce, uvážene, avšak rozhodně a s patřičným důrazem. Získat člověka pro věc, dokáže jen citlivá politickovýchovná práce, vysoká náročnost k lidem, ale i nejvyšší úcta k nim.

Zásadová, otevřená, principiální, ale vždy upřímně míněná kritika, která učí velitele a vojáka poznat příčiny nedostatků, analyzovat situaci a pomáhat najít sama sebe, je jedním z mnoha článků, které vytvářejí, prohlubují a upevňují vztahy a pomáhají navodit ovzduší jednotného a družného úsilí.

Proto práce s lidmi, jejich poznávání, výchova a příprava musí tvořit rozhodující oblast činnosti velitelských a politických orgánů, organizací strany.